

<https://doi.org/10.37919/0201-419X-2020.93.3>

УДК 81' 373.72

ЛЕСЯ УКРАЇНКА: ДУХ І ТІЛО (ЛІНГВІСТИЧНА РЕЦЕПЦІЯ ДУХОВНО-ТІЛЕСНИХ МОДУСІВ У ПОЕЗІЇ ЛЕСІ УКРАЇНКИ)

МАЛЕНКО

Олена Олегівна,

доктор філологічних наук, професор, завідувач кафедри українознавства і лінгводидактики Харківського національного педагогічного університету ім. Г. Сковороди;

просп. Тракторобудівників 169-В, кв. 51, м. Харків, 61129, Україна;

E-mail: malenalingva@gmail.com

ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-4753-0036>

Olena MALENKO,

Doctor of Philological Sciences, Full Professor, Head of the Ukrainian Studies Department, H. S. Skovoroda Kharkiv National Pedagogical University;

169-B ap. 51 Tractorobudivnykiv Ave., Kharkiv, 61129, Ukraine;

E-mail: malenalingva@gmail.com

У статті представлена лінгвістична спроба ревізювати традиційний образ Лесі Українки як насамперед мужньої й незламної людини, буттєвим пріоритетом якої є сильний дух. Натомість інтерпретувати інший образ письменниці – емоційно вразливої, чуттєвої, життєлюбної, пристрасної натури, яка сприймає світ не крізь дух, а тіло як найперший атрибут життя як біологічного існування. Усю потрібну для смислових декодувань інформацію ми отримали в мовній, зокрема лексико-граматичній організації поетичних текстів Лесі Українки, застосувавши не лише лінгвостилістичний, контекстуальний, інтерпретаційний аналіз контекстів, а й актуальний у сучасному літературознавстві тілесно-міметичний метод. Це дозволило вийти на очікувані й прогнозовані висновки.

Ключові слова: *Леся Українка, тілесно-міметичний метод, категорії тілесності, лексико-граматичний ресурс, інтерпретація авторських сенсів.*

Леся Українка в українському культурному контексті постає як певний феномен, і не лише через ідейний пафос та художню досконалість творів, а через власне буття, у якому змагалися сильний дух і слабе тіло, де характер, натура, воля (дух) протистояли біологічному, людському (тілесне). У такому двобой сильного й слабкого, з переконливою перемогою духа,

образ Лесі увійшов у пересічну свідомість українців ще зі школи, доповнивши тріаду титульних поетів нашої нації, до яких належать Тарас Шевченко, Іван Франко, Леся Українка. Якщо оперувати загальноприйнятими в нашій культурній традиції перифрастичними антропонімами, то маємо цілком витриманий символічний канон: Кобзар, Каменярь, дочка Прометейя. Приєднання жінки-письменниці до когорти знакових чоловіків-митців засвідчило пріоритет її сильного духа й стереотипізувало образ Лесі Українки як незламної, мужньої особистості, а традиційними асоціатами до образу письменниці стали вербальні маркери маскуліності: *мужність, стійкість, героїзм, сила, незламність, криця, боротьба, воля, дух, міць*. Тобто те, що окреслює простір буття духа – безтілесної субстанції, що дорівнює певній сакральній енергії.

Посиловав таке сприймання Лесі Українки й вибір віршів для програмного ознайомлення з її творчістю; серед них життєвим і творчим маніфестом вважають «*Contra spem spero*» (1893), ідею якого інтерпретували з певними відмінностями залежно від часу й тенденцій доби: в ідеологічному суспільстві акцент ставили на прагненні ліричної героїні попри складні життєві обставини не коритися долі й бути борцем за людські ідеали, не втрачати надію на краще майбутнє; сьогодні цей наголос змістили на світоглядну декларацію сильної, волелюбної особистості [Програма 2018: 19], молодій, активній людині, яка прагне жити повноцінним життям своїх літ попри особисті й суспільні проблеми [Авраменко 2010: 204]. У деяких джерелах, призначених для підготовки учнів до ЗНО, автори не абстрагуються і від соціальної теми в провідному мотиві, трактуючи його як «утвердження героїчної особистості, що готова всі зусилля віддати боротьбі проти кривди в найширшому соціальному та національно-визвольному аспектах» [Аналіз поезії].

Тож образ нескореної й незламної Лесі Українки є домінантним і сьогодні, уособлюючи для школярів зразок людини, яка девізом свого життя обирає імператив: «Буду жити! – Геть думи сумні!» й у такому життєствердному пафосі здійснює своє буття. Сильний дух як уже певна сакральність (святість) протистоїть слабкій тілесності як вияву людського, біологічного, життєвого.

Про цей сформований канон писала свого часу Оксана Забужко в книзі «Notre Dame D'Ukraine: Українка в конфлікті міфологій»: «Леся Українка – для нас це насамперед героїня знятої, у гегелівському сенсі, тілесності, отой самий прапервісний «святий дух» жіночого роду» [Забужко 2007: 48]. Місію своєї праці Забужко вбачала в поверненні Лесі Українки до контексту «шляхетсько-лицарської культури» [Забужко 2007: 8], де мисткиня постане не як міф, а як людина, жінка, що жила, училася, мандрувала, захоплювалася світом, кохала й дружила, раділа й страждала, сподівалася й розчаровувалася, і на фоні душевних і фізичних терзань писала геніальні твори, що ввели українську літературу в модерний європейський контекст. Тож сучасна літературознавча рецепція постаті Лесі Українки крізь призму її життя й творів усе більше відходить від клішованого образу «великої хворої», наближується до розуміння того, що це була одна з найвидатніших європейських письменниць ХХ ст. [Забужко 2007: 610].

Лінгвістичне студіювання мови поетичних і драматургійних текстів Лесі Українки націлене сьогодні на актуальні парадигми (концептологія, прагмалінгвістика, теорія мовної особистості, лінгвокультурологія, лінгвістика тексту), що сприяє глибшому розумінню творчого феномену мисткині. Традиційна лінгвопоетика теж помітно оновлює свої ресурси, інтегруючи сучасні методології, зокрема й літературознавчі, у дослідницький простір вивчення й опису художньої мови письменниці на зразках її поетичних, прозових і драматургійних текстів. Загалом літературознавство є важливим складником лінгвопоетичних досліджень, адже воно забезпечує теоретико-методологічну базу наукового аналізу художнього тексту відповідно до сучасних напрямів і парадигм.

У межах кожної літературознавчої методології художній текст розглядається з позицій, задекларованих у її стратегіях, але кожний сегмент літературного твору (тема, головна думка, мотиви, модуси, топоси, образи, смисли) об'єктивується насамперед у мові, яка й дає матеріал для наукових рефлексій, узагальнень, висновків. Тому методологічні виміри літературознавства і мовознавства органічно перетинаються в лінгвопоетиці, доповнюючи й розширюючи простір дослідницьких інтепретацій.

З огляду на тему поданої розвідки методологічно співвідносним з лінгвістичним розв'язанням проблеми духа й тіла в поетичному дискурсі Лесі Українки є один із новітніх літературознавчих підходів до вивчення художнього тексту, зокрема тілесно-міметичний метод, запропонований українським теоретиком літератури Феліксом Штейнбуком. В основі своєї цей метод спирається на концепцію тілесності, що сформулював у часи Середньовіччя німецький філософ-самоук Я. Бреме. Посутньо це була смілива й майже революційна для того часу теорія, адже тіло філософ розглядав як «універсальний ключ до шифру природи», як матеріал «для усіх можливих аналогій, за посередництвом яких взагалі може бути відкрито та розтлумачено будь-що» [цитуюсь за: Штейнбук 2013: 9].

Інтерпретуючи теорію тілесності Боме, Ф. Штейнбук коментує, що лише в «становленні тілесності окреслюється внутрішня структура смислу, і, власне, завдяки становленню тілесності істота набуває статус суб'єктної, інтенціональної, волеутворювальної», а екстраполюючи ці положення в контекст сучасної філологічної методології, резюмує: «щодо дискурсу, то останній як розкриває це становлення, так водночас і сам є таким становленням, відповідно до чого автором й обираються певні текстові стратегії, такі, наприклад, як нарративні, сюжетотвірні, композиційні тощо» [Штейнбук 2013: 9], і додамо: лінгвопрагматичні, комунікативні, ідіостильові. Ця теза стає вихідною для розгортання лінгвістичної рефлексії щодо кореляцій духа й тіла в поетичному дискурсі Лесі Українки, яка в традиційній рецепції постає більше духом, позбавленим тілесності, ніж тілом, яке вибудовує важливі й концептуальні смисли буттєвого й художнього дискурсів.

Тілесно-міметичний метод апелює також до поняття мімезису як основного принципу творчої діяльності, що полягає в імітації дії (Аристотель, Платон). Тож сукупно цей метод аналізу художнього досвіду, спираючись на тілесне підґрунтя, дозволяє «сягати смислів, які постають у цьому досвіді внаслідок дії механізму мімезису, що трансформує (переводить) тілесне буття у цей художній досвід» [Штейнбук 2013: 56]. Занурюючи тілесно-міметичний метод у лінгвістичні площини дослідження поетичного тексту для інтерпретації закладених у

ньому смислів, актуалізуємо насамперед лексико-граматичний ресурс з відповідною семантикою, у якій оприявнюється ряд відповідних категорій тілесності, зокрема онтологічних, епістемологічних, антропологічних, феноменологічних. Тобто, усе, що пов'язане з людиною, є виявом її тілесного існування: сенсорна система, фізіологія, мислення, свідомість, почуття, відчуття, рецепції, вікові ознаки, хвороби, сексуальність та ін. Завдяки мімезису (словесній, художньо-образній репрезентації) тілесність як феномен буття людини стає буттям художнього тексту, тобто мовою.

Ця теза важлива для виявлення вербальних маркерів, у яких реалізовано тілесний код художнього досвіду Лесі Українки, власне, сфера її інтелектуальних, духовних, емоційних, чуттєвих рефлексій – того, що окреслює коло фізичного існування людини. З-поміж численних і невичерпних категорій тілесності, запропонованих науковцями (див. [Штейнбук 2013: 58]), виокремлюємо такі, що репрезентовані в поетичній картині Лесі Українки (як складникові її художньої свідомості) системою відповідних словесних образів. Інтерпретуючи закладені в них потенційні смисли, маємо намір змоделювати органічний, тілесний, енергетичний образ Лесі Українки із сильним життєствердним, емоційно-чуттєвим началом.

У реєстрі онтологічних категорій домінантно вважаємо *життя* як біологічне існування всього живого; період і спосіб існування живого; сукупність явищ, що характеризують існування; те, що реально існує, дійсність (СУМ 2013: 761–762). Слово *життя* в комплексі його семантичних характеристик, асоціативно-образних нашарувань, етнокультурних смислів, паремійних моделей стало знаком-іменем універсального концепту *життя*. У вимірі світового літературного досвіду, що постає як універсальна художня картина світу, цей концепт є наскрізним; проте, реалізуючи в текстах загальноприйнятні смисли (життя – існування живого; життя – вияви життєвого; життя – дійсність тощо) й індивідуальні смисли, має різні моделі їхньої вербальної об'єктивації, зумовлені характером асоціативно-образної свідомості автора. Зазвичай, здійснюючи лінгвістичний аналіз текстового представлення певного концепту, насамперед реагують на кількісний показник

уживання слова-імені концепту, хоча це видається досить поверхневим рівнем його вербальної репрезентації. Натомість виявляючи семантичні зв'язки між словом-іменем концепту та його образними асоціатами, частотність уживання яких є певним ідіостильовим маркером, можна декодувати глибші, екзистенційні сенси, трансльовані автором.

У поетичній картині Лесі Українки онтологічна категорія *життя*, або концепт *життя*, у його авторських смислах не спирається на частотність використання відповідного слова та його дієслівного кореляту *жити*, які здебільшого мають узуальну семантику: *Що будиш мертвих з їх нічного сна, / Життя даєш холодній хвилі в морі! <...> Було б життя, як темна ніч, сумним* (Лесея Укр.: 9); *Коли втомлюся я життям щоденним* (Лесея Укр.: 36); *Жити хочу! Геть думи сумні* (Лесея Укр.: 12); *Тож при тобі <...> Прошло життя дитячеє моє* (Лесея Укр.: 12); *Як маємо жити в ганебній неволі* (Лесея Укр.: 15) тощо. Набагато ширше й глибше авторська інтерпретація життя як власного тілесного досвіду оприявлена в інших онтологічних категоріях тілесності: *любов, серце, дія, страждання, пам'ять*, що співвідносні з життям тіла як самим життям – у почуттях, емоціях, пристрастях, вчинках, спогадах.

Корелятом імпульсивності, енергетичності, щирого ставлення до життя, джерелом сильних емоцій і почуттів у дискурсі Лесі Українки є *серце* – її власне, яке гостро реагує на дійсність, ідентифікуючи її прояви як схвальне / несхвальне в емоційному сприйманні, як справедливе / несправедливе в раціональному. При цьому серце (*emotio*) є найпершим оцінним індикатором подій, явищ, людей, вивершуючись над розумом (*ratio*). *Всі наші сльози тугою палкою / Спадуть на серце, серце запалає... / Нехай палає, не дає спокою, / Поки душа терпіти силу має. / Коли ж не стане сили, коли туга / Вразить украй те серденько зомліле, / Тоді душа повстане недолуга, / Її розбудить серденько зболіле <...> Хай серце плаче, б'ється, рветься з туги, / Хай не дає спокою, хай палає* (Лесея Укр.:15–16). Видається, дуже промовистий контекст щодо вибудови аксіологічних і власне онтологічних модусів в осмисленні Лесею Українкою буття на користь чуттєвого, отже, тілесного, життєвого, емпіричного досвіду, де є місце

різним, полярним емоціям (радості й стражданню), і який є найвагомішим у процесі пізнання: *Той дим проник мені у саме серце, / І стиснулось воно, і заніміло, / І вже не говорило: чужина* (Леся Укр.: 48); *Мріє, не зрадь! / Ти ж так довго лила свої чари / в серце жадібне моє, сповнилось серце ущерть* (Леся Укр.: 43). Отже, в авторській семантиці слова *серце* (частотного в поетичній мові Лесі Українки) закладені й реалізовані насамперед асоціативно-сміслові коди активної життєвості, емоційної небайдужості (сильні, різнопланові емоційні реакції), щирого й пристрасного ставлення до дійсності, – того, що є виявом людського, живого, власне, тілесного. Як не згадати тут про сформоване в європейській філософії поняття кордоцентризму як усвідомлення й сприймання дійсності не мисленням, а емоціями, що загалом властиве для українського національного менталітету.

До епістемологічних категорій тілесності уналежнюють такі, що пов'язані з властивостями людського тіла «здійснювати кореляцію із зовнішнім світом, внаслідок чого отримувати інформацію про цей світ, опрацьовувати її та використовувати для орієнтації в ньому [Штейнбук 2013: 58]; серед них такі: *око, зір, слух, голос, шкіра, дотик, нюх, запах*. Леся Українка апелює до цих категорій у творенні своєї поетичної картини світу, про що свідчить продуктивність у ній відповідних слів та їхніх асоціативно-сміслових корелятив. Конкретно-чуттєвим і рельєфним є візуальний топос поетичного світу письменниці, представлений двома локаціями: Україна й чужина.

Прокоментуємо словесно-зорове моделювання просторового образу України, де важливим у створенні цілісної картини є не лише предметний (денотативний) компонент, а й емотивний, загалом домінантний у всьому дискурсі Лесі Українки, що свідчить про розвинений емоційний інтелект письменниці, пріоритетність чуттєвого сприймання дійсності (про що йшлося вище). Візуалізація українського топосу здійснюється насамперед через ландшафтні об'єкти: *поля, лани, луки, ниви, ліс, бори, гори, кручі, береги, долини, балки, яри, степ, річки, озера, лиман, море*, які формують образ природно різноманітного краю, привабливого й принадного: *То ж матінка-натура чарівниця / Розмотує свої стобарвні нитки* (Леся Укр.: 18).

Леся Українка вдається до динамічних, естетизованих метафор, властивих тогочасній модерній свідомості: *Снується краєвидів плетениця, / Розтопленим сріблом блищать річки; Світлом рожевим там степ паленіє, / Промінь де лється іскристий*, гармонійно поєднуючи їх з традиційними фольклорними образками: *Он ярочки зелененькі, / Стежечки по них маленькі, / Перевиті, мов стрічечки, / Збігаються до річечки* («Подорож до моря»; Леся Укр.: 18–20). Це не просто фіксація побаченого або вибудова потрібного художнього хронотопу, це творення розгорнутого, цілісного в конкретно-чуттєвих складниках (візуально-емоційних) метафоричного образу української, зокрема волинської землі. Граматичні форми демінутивності (*балочка, садки, ярочки, стежечки, річечка*), властиві українській народно-розмовній мові, додають цьому образу фольклорного колориту, переводять у площину художнього лінгвоментального досвіду. Чуттєвість, емоційність, енергетичність, динамізм, сенсорність, конкретність, ментальність словесних образів у поезії Лесі Українки дають переконливу інформацію про її розвинену емотіо-сферу, а не тільки силу духа (пріоритет ratio-свідомості).

Виразним у вербальному представленні є аудіальний художній топос, центром якого постає *мелос* – *музика* або *пісня*. Це органічно для Лесі Українки, яка з дитинства любила грати на фортепіано й захоплювалася народними піснями; власне, у звуках музики та пісень (людських та пташиних) і перебігає художнє буття письменниці; ці звуки є певними емоційно-оцінними камертонами її ставлення до всього довкільного. Розвинене слухове сприймання дійсності письменницею, активні реакції її свідомості на звуки й голоси втілене в сенсорних, зокрема аудіальних словесних образах. Об'єктивація мелосу на рівні лексико-граматичного ресурсу здійснюється субстантивними, атрибутивними, дієслівними моделями із відповідною семантикою: субстантиви – назви видів мелосу (*пісня, спів, мелодія, голосіння, гімн*): *І пісня чарує облогу ворожу, / І будить на мурах обачну сторожу* (Леся Укр.: 28); *Нехай мої співи літають / По рідній коханій моїй стороні* (Леся Укр.: 28); назви музичних інструментів, їх деталей (*фортепіано, кобза, струна, клавіша*): *І, може, де кобза*

найдеться, / *Що гучно на струни озветься* (Леся Укр.: 11); атрибутиви на позначення фізичних та метафізичних характеристик денотатів (спів – *соловейковий, вільний, дзвінкий*; співи – *негучні, вільні, гучні, голосні*; пісня – *самотная*; пісні – *соловейкові дзвінко-сріблесті, невільничі*; голосіння – *сумні*; кобза – *гучна* та ін.); вербативи (спів *леться*; співи *літають*; пісня *поллеться*; пісня *бриніла*; струна *озветься*, струни *лунають*, гімни *лунають*; *заграє* кобза та ін.).

Загальний образ мелосу – метафоричний, здебільшого екзистенційний (*хотіла б я піснею стати*), багатосенсовий: *пісня / спів / мелодія / струна* як воля, свобода, ідеали, життя, гармонія, доля, емоція (сум, радість), почуття (кохання, страждання, самотність), надія, мрія: *І буде струна урочисто і тихо лунати, / І пісня над серцем поллеться. / По світі широкому буде та пісня літати, / А з нею надія кохана* (Леся Укр.: 7).

Навіть у звичайному, без глибокого лінгвістичного аналізу, прочитанні поетичних текстів Лесі Українки стає очевидним її надто сильне життєве, отже, тілесне начало, яке наскрізне: в емоційно наснаженому авторському наративі соціального спрямування (про неволю, горе, несправедливість); у бентежних рефлексіях про власну долю, про бажання не коритися їй, виборювати своє людське й жіноче щастя; у чуттєвому змалюванні природи, поетичній здатності відтворити найтонші нюанси сприймання доквілля; у конкретних картинах, що розгортають сюжет оповіді. Згадаймо елегію «До мого фортепіано», де невимовний жаль за грою на фортепіано оприявнений у тексті не тільки емотивно конотованою абстрактною лексикою, а протиставленням спогадів про свою родину й щасливе дитинство (конкретне в його часові, просторі, мелодіях, співах, радості) – сумному майбутньому, де пануватиме лише журба: *А я не матиму де дітися з журбою... / Прощай же, давній, любий друже мій* (Леся Укр.: 13).

Спробу подолати стереотипний канон сприймання Лесі Українки як символу духа здійснила Оксана Забужко у вірші «Задзеркалля: пані Мержинська»: поетеса створює віртуальний сюжет, у центрі якого Лариса Петрівна Косач як дружина Сергія Мержинського. Вона щаслива мати, кохана дружина,

котить візочка з дитинчам вулицями Києва. Цей текст в аспекті лінгвопоетичної репрезентації тілесних домінант було досліджено й описано в статті «Сучасна лінгвопоетика: інтермедіальність і тілесність як категорії вивчення художньої мови» [Маленко 2015: 247–255] й прокоментовано, що в запропонованому сюжеті про Лесю Українку тілесне «в його онтологічних (кохання, народження, материнство), епістемологічних (запліднення, вагітність), антропологічних (бажання, насолода, пристрасть), феноменологічних (жіночість, еротичність) категоріях переважило духовне місіонерство». Мова допомагає переорієнтувати стереотипний образ Лесі Українки, адже «лексичний простір контексту навантажений словами, <...> що актуалізують насамперед жіночість, фемінну первинність, отже тілесність образу: *дитячий візочок, молочна кашка, дитинча чеберяє ніжками, щасний сміх, піна мережив, ніжно сюркоче, вийдеш заміж, народиши, куховарка, нянька, шитво* та ін. Кожна з моделей семантично налаштована на відтворення тих жіночих цінностей, що насамперед пов'язані з материнством як онтологічною категорією» [Маленко 2015: 253].

Отже, декодування сенсів, закладених у поетичному тексті, відбувається насамперед через лексико-семантичний ресурс з виокремленням ключових слів, на які припадає смислове навантаження і які стають відправними для рецептивної рефлексії читача або дослідника. У нашому дослідженні такими словами стали назви категорій тілесності, текстове декодування яких відбулося в парадигмі відповідних семантичних корелятивів лексичного або граматичного рівнів. Це уможливило авторську інтерпретацію образу Лесі Українки, що певною мірою протистоїть канонічним версіям й актуалізує в цьому образі не стільки силу духа, скільки потужну силу тіла, отже, життєвої енергії, життєлюбності й життєствердності. І саме в цьому пафос великої Українки.

Авраменко О. М., Пахаренко В. І. Українська література: Підр. для 10-го кл. (рівень стандарту, академічний рівень). Київ: Видавництво «Грамота», 2010.

Аналіз поезії «Contra spem spero». Українська мова та література: підготовка до ЗНО. URL: <https://zno.if.ua/?p=3539>

Забужко О. Notre Dame D'Ukraine: Українка в конфлікті міфологій. Київ: «Факт», 2007.

Маленко О.О. Сучасна лінгвопоетика: інтермедіальність і тілесність як категорії вивчення художньої мови. Українське мовознавство: Міжвідомчий науковий збірник. Вип. 45/1. Київ, 2015. С. 247–255.

Програма для загальноосвітніх навчальних закладів: Українська література. 10–11 класи (рівень стандарту). Київ, 2018.

СУМ: Словник української мови: у 12-ти томах. Том IV. Гол. наук. ред. В. М. Русанівський. Київ: Український мовно-інформаційний фонд, 2013.

Українка Леся. Поезія. Драматичні твори. Київ: Наукова думка, 2008.

Штейнбук Ф. М. Українська література в контексті тілесно-міметичного методу. Сімферополь, 2013.

REFERENCES

Avramenko, O. M., Pakharenko, V. I. Ukrainka literatura: Pidr. dlia 10-ho kl. (riven standartu, akademichnyi riven). Kyiv : Vydavnytstvo «Hramota», 2010 (in Ukr.).

Analiz poezii «Contra spem spero». Ukrainka mova ta literatura: pidhotovka do ZNO. URL: <https://zno.if.ua/?p=3539> (in Ukr.).

Zabuzhko, O. Notre Dame D'Ukraine: Ukrainka v konflikti mifolohii. Kyiv: «Fakt», 2007 (in Ukr.).

Malenko, O. O. Suchasna lnhvopoetyka: intermedialnist i tilesnist yak katehorii vyvchennia khudozhnoi movy. Ukrainke movoznavstvo: Mizhvidomchyi naukovyi zbirnyk (Ukrainian Linguistics: Interdepartmental Scientific Collection). Vol. 45/1. Kuiv, 2015. P. 247–255 (in Ukr.).

Prohrama dlia zahalnoosvitnikh navchalnykh zakladiv: Ukrainka literatura. 10–11 klasy (riven standartu). Kyiv, 2018 (in Ukr.).

SUM: Slovnyk ukrainkoii movy: u dvadtsiaty tomakh. Tom chetvertyi. Hol. nauk. red. V. M. Rusanivskyi. Kyiv: Ukrainskyi movno-informatsiinyi fond, 2013 (in Ukr.).

Ukrainka, Lesia. Poeziia. Dramatychni tvory. Kyiv: Naukova dumka, 2008 (in Ukr.).

Shteinbuk, F. M. Ukrainka literatura v konteksti tilesno-mimetychnoho metodu. Simferopol, 2013 (in Ukr.).

Статтю отримано 18.11.2020

Olena Malenko

LESIA UKRAINKA: SPIRIT AND BODY (LINGUISTIC RECEPTION OF SPIRITUAL AND BODY MODES IN THE POETRY OF LESIA UKRAINKA)

The article is a linguistic attempt to reconsider the traditional image of Lesia Ukrainka as first of all a courageous and indomitable person. The priorities of the writer's life in the traditional reception are strong spirit, will, courage, steadfastness. We want to present a different image of the writer - emotionally vulnerable, sensual, life-loving, passionate nature. She perceives the world not only spirit, but first of all the body as the first attribute of life, biological existence. We received all the information necessary for semantic decoding in the linguistic, in particular lexical and grammatical organization of Lesia Ukrainka's poetic texts. We used not only linguistic-stylistic, contextual, interpretive analysis of contexts, but also the bodily-mimetic method, which is relevant in modern literary criticism. The follower of this method is the Ukrainian literary critic Felix Steinbuk, his work became the theoretical basis for the analysis of linguistic material. We placed special emphasis on the poetic representation of the categories of corporeality in the writer's texts: ontological (life, heart) and epistemological categories (sight, eye; hearing, voice). After conducting research in the selected strategies, we proposed the image of another Lesia Ukrainka, which to some extent opposes the canonical versions. We have actualized in this image not the power of the spirit, but the powerful power of the body, hence the vital energy, the love of life, the manifestation of its pathos.

Keywords: Lesia Ukrainka, body-mimetic method, categories of corporeality, lexical-grammatical resource, interpretation of author's meanings.